

Turist rehberlerinin yaşam doyumunu etkileyen sosyo-demografik özelliklerin incelenmesine yönelik bir araştırma*

A study on investigating socio-demographic characteristics affecting life satisfaction of tourist guides

Gönderim Tarihi / Received : 28.01.2021

Kabul Tarihi / Accepted : 16.05.2021

Doi: <https://doi.org/10.31795/baunsobed.869709>

Bahar DEVECİ**1

Yusuf AYMANKUY²

ÖZ: Bu araştırmanın temel amacı; turist rehberlerinin sosyo-demografik özellikleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Araştırmanın evrenini, eylemli ve seyahat acentasına bağlı şekilde çalışan turist rehberleri oluşturmaktadır. Araştırmada anket tekniği kullanılmış ve 416 turist rehberine anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan turist rehberlerinin yaşam doyumlarının ölçülmesi için ilgili alanyazında yaygın olarak kabul görmüş olan Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; turist rehberlerinin yaşam doyumlarının “medeni durum” ve “bağlı oldukları turist rehberleri odası” değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turist rehberi, Yaşam doyumu.

ABSTRACT: The main purpose of this study is to determine the relationship between the socio-demographic characteristics and life satisfaction of tourist guides. The population of the study consists of the tourist guide who are active and working for travel agencies. Questionnaire technique has been used in the study and a questionnaire has been applied to 416 tourist guides. The life satisfaction scale developed by Diener et al (1985), which is widely accepted in the relevant literature, has been used to measure the life satisfaction of the tourist guides participating in the study. As a result of this study; it has been determined that life satisfaction of the tourist guides shows significant differences in terms of “marital status” and “the tourist guide chamber which they are affiliated”.

Keywords: Tourism, Tourist guide, Life satisfaction.

*Bu çalışma Prof. Dr. Yusuf AYMANKUY danışmanlığında Bahar DEVECİ tarafından hazırlanan “Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Doyumu ve Yaşam Doyumuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

**Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi/Pınarhisar M.Y.O./Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri, bahardeveci@klu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6795-2477>

²Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi/Turizm Fakültesi/Turizm İşletmeciliği, aymankey@balikesir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7332-3271>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

Life satisfaction refers to the state of being satisfied and content with one's life (Haybron, 2007: 101). Life satisfaction refers to the satisfaction of the whole life, not the satisfaction of a particular situation, event or process in one's life, and includes every dimension in life (Huebner, 1991: 103). In this direction, many factors can affect life satisfaction (Kolbaşı & Bağcı, 2019: 120). Factors affecting life satisfaction as a result of the literature review; it is possible to classify them as "*individual factors*", "*work-related factors*", "*familial factors*", "*environmental factors*", "*social factors*", "*economic factors*", "*psychological factors*" and "*other factors*".

Methodology

The survey consists of two parts. In part one; there are fifteen questions about determining the socio-demographic characteristics of the guides participating in the study. In the second part of the survey; there is a "Life Satisfaction Scale" developed by Diener et al. in 1985 and adapted into Turkish by Köker in 1991 in order to determine the life satisfaction levels of guides. The original form of the scale consists of one dimension, five statements and a seven-point rating of the Likert scale. In the study conducted by Dağlı & Baysal in 2016, it is stated that the options in the seven-point rating are quite close to each other and the five-point rating is more suitable for Turkish culture. In addition, Dağlı & Baysal (2016) found in their study that the scale, when applied with a five-point rating, preserved its one-dimensional and five-statement original structure. Accordingly, in this study the life satisfaction scale has been applied with a five-point rating of the Likert scale.

Findings and discussion

The majority (70%) of the tourist guides participating in the study are men. When the age distributions of the guides are examined; it has been pointed out that there is a density in the 26-35 age range (53.8%). It has been found that more than half of the guides (51.9%) are married. When the educational status is examined; it has been determined that those with undergraduate (59.4%) graduates are in the majority. It has been detected that the majority of those who completed the vocational guidance education in the undergraduate program (39.4%) related to guidance. It has been found that most of the guides have national licenses (93.3%). When the foreign language distributions of the guides participating in the study are examined, it has been determined that the guidance language of most of the guides was English (58.0%). When the guides chambers where the guides are affiliated are examined; it has been

observed that each of them has the same rate (7.7%). Considering how long the guides have been practicing the guidance profession; it has been determined that those with 5-9 years (31.7%) experience are in the majority. However, it has been detected that the number of guides working in the same agency for less than 1 year (37%) is higher. When the type of group served is examined; it has been determined that mostly foreign groups (48.8%) receive guidance services. In addition, it has been determined that the guides mostly go on daily tours (69.2%). It has been detected that half of the guides can get the base fee (50.7%). It has been determined that the majority of the guides do not do additional work (58.2%) and work depending on the Social Security Institution (52.6%).

In order to determine whether the life satisfaction of the tourist guides differed significantly in terms of the marital status variable, an independent group t test has been conducted and a statistically significant difference has been found. According to this; it has been observed that the life satisfaction of married people is higher than that of singles. One-way analysis of variance (ANOVA) has been performed to determine whether the life satisfaction of the tourist guides showed a significant difference in terms of the guide chamber variable, and a statistically significant difference has been found. Considering the group rank averages, it has been observed that the life satisfaction levels of the tourist guides affiliated to the ÇARO (Çanakkale Regional Tourist Guides Chamber) are higher than the others.

Results and recommendations

The majority of the tourist guides surveyed are male, married and individuals between the ages of 26 and 35. It has been determined that the majority of the participants in the study had a bachelor's degree, completed their vocational guiding training in guiding undergraduate programs and had national licenses. In the study, it has been detected that the rate of guides in languages such as English and German is high. It is observed that an equal number of guides from each guiding chamber is included in the study due to the use of quota sampling method in the study. When the experience rates of the guides on a year-by-year period are examined, the majority of those are with professional experience between 5 and 9 years, but the working time in the same agency is examined; the majority of employees are those who have been working for less than a year. It has been determined that the majority of the guides who participated in the study provided guiding to foreign groups and participated in daily tours. It has been determined that half of the tourist guides who participated in the study could charge a base fee. It has been established that more than half of the guides participating in the study do not do additional work and the majority of them are affiliated with the Social Security Institution.

Some suggestions can be made regarding the results obtained as a result of this study. These are;

- In cases where female guides can not go on long-term tours, they may be assigned to transfer tours or short-term tours by travel agencies. Some measures can be taken to prevent the tour drivers from requesting more male guides on the tours.
- In order not to distract experienced guides from the sector, it is recommended that travel agencies do not assign guides over middle age to exhausting tours in order to avoid health problems, retirement rights, job security, etc. improvements can be made in such matters.
- Most of the guides in the study are undergraduate graduates and most of them have completed career guidance training in guidance programs. However, it is striking that the education levels of the guides differ considerably in terms of duration and quality. It can be said that this situation creates inequality. In order to prevent this, necessary arrangements can be made by reviewing the structure of the guidance training and the conditions of being a tourist guide.
- In order to increase the number of tourist guides in rare languages, foreign language education in guidance departments and certificate programs can be reorganized, and rare languages can be given as elective courses.
- In the results of the study, it is observed that a considerable number of guides also do additional work. As such, tourist guides may not be able to fully internalize their profession and focus on their work, and this may negatively affect the quality of the service they provide. In order to prevent this situation, travel agencies can review their wage policies and make necessary improvements.

Giriş

Mutlu olmak, toplumun önemli yaşam amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir (Björk ve Sthapit, 2017: 151) ve tarih boyunca ilgi konusu olarak üzerinde incelemeler yapılmıştır. Yapılan incelemeler zamanla sağlık bilimleri, psikoloji, ekonomi gibi disiplinlere kadar da uzanmıştır. Psikoloji alanında yapılan mutluluk çalışmaları genellikle bir bütün olarak öznel iyi oluş kapsamında ele alınmaktadır (Proctor vd., 2009: 583). Öznel iyi oluş; *“kişinin kendi yaşamını duygusal ve bilişsel olarak değerlendirmesi”* şeklinde ifade edilmektedir (Diener, 2000: 34). Öznel iyi oluş; *“olumlu duygulanım”, “olumsuz duygulanım” ve “yaşam doyumu”* olarak ifade edilen ve birbiriyle ilişkisi olan üç bileşenden oluşmaktadır (Pavot ve Diener, 2008: 138; Chen ve Yoon, 2018: 2). Olumlu duygulanım hoşça giden duyguları; olumsuz duygulanım ise hoşça gitmeyen duyguları temsil etmektedir. Yaşam doyumu da öznel iyi oluşun bilişsel yönü olarak ifade edilmektedir (Diener ve Suh, 1997: 200).

“Öznel iyi oluş” kavramının özellikle son yıllarda oldukça popüler hale geldiği ve günlük yaşamda birçok yerde kullanıldığı belirtilmektedir. Birçok alanda yapılan akademik araştırmalarda da en çok kullanılan anahtar kelimeler arasında yer almaya başladığı göze çarpmaktadır. Multidisipliner bir yapıya sahip olan turizm alanındaki çalışmalar da kısmen felsefe ve psikolojiden esinlenerek öznel iyi oluş, yaşam doyumu gibi kavramlar üzerinde durmaya başlamışlardır. Ancak bu çalışmaların hala sınırlı olduğunu söylemek mümkündür (Smith ve Diekmann, 2017: 1-2).

Yapılan çalışmalar, yaşam doyumunun birçok olumlu çıktı ile ilişkilendirildiğini belirtmektedir (Proctor vd., 2009: 583). Bu yüzden birçok sektöre kıyasla zorlu çalışma koşullarına ve yüksek stres seviyesine sahip turizm sektöründe bu konu ile ilgili çalışmaların yapılmasının önemli olduğu ifade edilmektedir (Sürücü, 2016: 2171). Turist rehberlerinin de turizm sektörünün en önemli işgörenlerinden olduğu sıklıkla dile getirilmektedir (Ap ve Wong, 2001: 551). Mesleklerini başarılı şekilde yerine getiren rehberler sayesinde; turistler kendini güvende hissetmekte, ülke tanıtımı tüm değerleri vurgulanarak doğru şekilde yapılabilen, ülke ile ilgili pozitif imaj oluşturularak turistlerde iyi bir intiba bırakılabilmekte, turlardan memnun ayrılan turistlerin tekrar ziyarette bulunmaları sağlanabilmekte ve tüm bu durumlar turizm gelir artışı sağlayarak ülke ekonomisine katkıda bulunabilmektedir (Köroğlu, 2019: 18-19). Buradan hareketle bu çalışmada turizm sektörü için bu denli öneme sahip turist rehberlerinin yaşam doyumunu etkileyen sosyo-demografik özelliklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan değerlendirmelerin ve faydalı olacağına inanılan öneriler sunulmasının hem turizm sektörü hem turist rehberliği mesleği açısından önem arz edebileceği düşünülmektedir.

Literatür taraması

Yaşam doyumunu kavramına ilk olarak 1961 yılında Neugarten tarafından değerlendirilmiştir (Cindiloğlu vd., 2017: 193). Yaşam doyumunu, kişinin yaşamından memnun ve hoşnut olma durumunu ifade etmektedir (Haybron, 2007: 101). Yaşam doyumunu; Shin ve Johnson (1978), *“kişinin kendi belirlediği kriterler bağlamında yaşam kalitesinin geniş çaplı bir değerlendirmesi”* (Shin ve Johnson, 1978: 478), Christopher (1999) *“kişinin subjektif bir değerlendirmesinden oluşan yaşamın tamamına ilişkin olumlu düşünce ve tutumlar”* (Christopher, 1999: 143), Schimmack vd. (2002) ise, *“kişinin kendi yaşamını yine kendisinin belirlediği standartlara göre düzenlemesi”* (Schimmack vd., 2002: 582) şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu tanımlar doğrultusunda yaşam doyumunun sağlanması ve değerlendirilmesinde, herkes tarafından kabul edilmiş olan kriterlerin değil de kişinin kendi değerlendirmelerinin önemli olduğunu söylemek mümkündür (Şeker ve Akman, 2015: 109).

Yaşam doyumunu, kişinin yaşamındaki belirli durum, olay ya da sürece ilişkin doyumunu değil de yaşamın tamamına ilişkin doyumunu ifade etmekte ve yaşamdaki her boyutu içine almaktadır (Huebner, 1991: 103). Bu doğrultuda birçok faktör yaşam doyumunu etkileyebilmektedir (Kolbaşı ve Bağcı, 2019: 120). Gerçekleştirilen alanyazın taraması neticesinde yaşam doyumunu etkileyen faktörleri; *“bireysel faktörler”, “iş ile ilgili faktörler”, “ailesel faktörler”, “çevresel faktörler”, “toplumsal faktörler”, “ekonomik faktörler”, “psikolojik faktörler” ve “diğer faktörler”* olarak sınıflandırmak mümkündür. Yaşam doyumunu etkileyen faktörler ilgili alanyazındaki araştırmalardan (Dündar, 1993: 53; Hong ve Giannakopoulos, 1994: 548-549; Dikmen, 1995: 118; Veenhoven, 1996: 45; Diener vd., 1999: 284; Schimmack vd., 2002: 582-583; Dockery, 2003: 2; Joung ve Miller, 2007: 340; Proctor vd., 2009: 587-597; Proctor vd., 2011: 1607-1611; Ardahan, 2012: 12; Ardahan, 2013: 1082; Mafini ve Dlodlo, 2014: 2; Ardahan vd., 2015: 42-43; Beşel, 2015: 228; Kelecek vd., 2015: 10-11; Korkmaz vd., 2015: 98-99; Polatçı, 2015: 30-31; Şeker ve Akman, 2015: 109-110; Dağlı ve Baysal, 2016: 1252; Gürel ve Altunoğlu, 2016: 1432-1434; İlbaşı vd., 2016: 38; Koçak, 2016: 1961-1965; Tümkaya vd., 2016: 3-9; Üzümcü ve Akpulat, 2017: 1076; Karavardar ve Korkmaz, 2018: 35) derlenerek Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Yaşam doyumunu etkileyen faktörler

YAŞAM DOYUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER			
<u>BİREYSEL FAKTÖRLER</u>	<u>İŞ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER</u>	<u>AİLESEL FAKTÖRLER</u>	<u>ÇEVRESEL FAKTÖRLER</u>
*cinsiyet,	*bir işte çalışma,	*evlilik,	*yaşanılan şehir,
*medeni durum,	*iş tanımları,	*karı koca ilişkilerindeki yakınlık,	*yaşanılan semt,
*yaş,	*iş yükü,	*bir çocuğa sahip olmak ve onu büyütüp yetiştirmek,	*yaşanılan mahalle,
*eğitim durumu,	*çalışma koşulları,	*sahip olunan yakın arkadaşlar,	*güvenilir bir bölgede yaşamak,
*biyolojik etkenler,	*kişinin bulunduğu mevki,	*mutlu aile yaşamı,	*oturulan ev,
*mizaç,	*iş stresi,	*yakın ilişkiler,	*yerleşim yerinin değiştirilmesi,
*karakter,	*rol belirsizliği,	*aile, akraba ve arkadaşlarla kurulan iyi ilişkiler,	*çevre kalitesi vb.
*kişilik özellikleri,	*iş-aile çatışması,	*komşuluk ilişkileri,	
*ırk,	*örgütsel destek,	*kişinin aile üyelerinin mutlu olması,	
*dini inanç vb.	*işte edinilen tecrübeler,	*kişilerarası iletişim sıklığı,	
	*işkoliklik,	*ayrılıklar,	
	*çalışma alışkanlıkları,	*aile yakınlarının ve sevdiklerinin ölümü,	
	*başarılı bir iş yaşamı,	*aile izolasyonu vb.	
	*iş doyumu,		
	*iş kaybı,		
	*işsizlik,		
	*iş bulma olanakları,		
	*terfi olanakları,		
	*emeklilik vb.		
<u>TOPLUMSAL FAKTÖRLER</u>	<u>EKONOMİK FAKTÖRLER</u>	<u>PSİKOLOJİK FAKTÖRLER</u>	<u>DİĞER FAKTÖRLER</u>
*sosyal ilişkiler,	*gelir düzeyi,	*psikolojik olarak iyi olmak,	*yaşam şekli,
*sosyal etkinlik düzeyi,	*hanehalkı geliri,	*günlük yaşamdan duyulan mutluluk,	*yaşam deneyimleri,
*algılanan sosyal destek,	*maddi imkanlar,	*yaşamı anlamlı bulmak,	*kişinin fiziksel açıdan kendini iyi hissetmesi,
*sosyal etkileşim,	*ekonomik güvenlik,	*pozitif bireysel kimlik,	*kişinin sahip olduğu beceri ve yetenekler,
*sosyal pozisyon,	*ekonomik yeterlilik,	*amaçlara ulaşmak için kişinin hem başkalarıyla hem de kendisi ile uyum içinde olması,	*araçsal rahatlık,
*sosyal prestij,	*ekonomik eşitlik,	*kendini tanıyabilmek ve anlayabilmek,	*kişinin sahip olduğu serbest zaman düzeyi ve onu kullanım kalitesi,

Tablo 1 (Devamı): Yaşam doyumunu etkileyen faktörler

*sosyal köken,	*ekonomik refah,	*kendi hayatını kontrol etmek,	*sağlık,
*sosyal beklentiler,	*yaşanılan ülkenin ekonomik şartları ve krizler,	*aktif olmak,	*beslenme,
*sosyal eşitlik,	*zenginlik,	*açık fikirli olmak,	*fiziksel faaliyet,
*kültür,	*kişinin mal varlığı,	*kişinin kendiyle barışık olması,	*cinsel faaliyet,
*toplumsal yaşam,	*yapılan tasarruf ve yatırımlar vb.	*kişinin sahip olduğu amaçlar, roller, düşünce yapısı ve mizah anlayışı,	*doğa ile meşgul olmak,
*ahlaki düzen,		*kendine güven,	*aktivitelere katılmak,
*devletin yerel etkinliklerine katılma,		*kişisel eğilimler,	*müzik dinleme ve kitap okuma gibi faaliyetler,
*halk etkinliklerine katılma,		*hedef yönelimleri,	*madde bağımlılığı,
*demokrasi,		*başkalarına yardım etme,	*cemiyet hayatına katılma,
*özgürlük,		*benlik saygısı,	*ruhani yaşam vb.
*toplumsallaşma,		*özyeterlilik,	
*politik istikrar,		*başarma ihtiyacı,	
*ülke yönetimi,		*duygusal zekâ,	
*insan hakları,		*motivasyon,	
*bireycilik,		*denetim odağı,	
		*kişilik ve hayat tarzı konusunda aile, sosyal çevre ve iş çevresi tarafından onay görmek,	
*refah düzeyi,		*hobiler edinmek ve onları gerçekleştirmek için yeterli ekonomik güç ve zamana ve sahip olmak vb.	
*eğitim olanakları,			
*sağlık olanakları,			
*adli, asayiş vb. olanaklar,			
*sosyal organizasyonlara üye olmak,			
*sosyal ve ahlaki değerlere sahip olmak,			
*hemşehrilik vb.			

Yukarıda bahsedilen faktörler dışında da yaşam doyumunu etkileyen birçok faktör olabilmektedir. Tüm bunlar yaşam doyumunu olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebilmekte ve birçok sonucu beraberinde getirmektedir. Ancak

tüm bu faktörlerin yaşam doyumunu etkilediğine ilişkin bir genelleme yapmak yanlış olacaktır (Saldamlı, 2008: 700-701). Çünkü yaşam doyumu kişinin öznel değerlendirmesine dayanmaktadır (Ehrhardt vd., 2000: 180) ve herkesin gerek kendi yaşamını gerekse bahsedilen bu faktörleri algılaması ve değerlendirmesi farklılık göstermektedir (ConceiçãoPinto ve Neto, 2008: 532).

Yapılan çalışmalar yüksek yaşam doyumunu birçok kişisel fayda ile ilişkilendirmektedir (Proctor vd., 2009: 602). Örneğin; yaşam doyumu yüksek olduğunda; kişiler psikolojik ve fiziksel açıdan daha sağlıklı olmakta (Ghimire vd., 2018: 2), çevresi ile ilişkileri daha iyi olmakta (Telef, 2013: 4), daha yüksek yaşam kalitesine sahip olmakta (Veenhoven, 1996: 13), yaşamlarını daha huzurlu ve mutlu geçirebilmekte, kendisi ve çevresiyle daha barışık olabilmekte, verimli çalışmakta, olay ve durumları mantık çerçevesi içerisinde ele alabilmekte ve gerektiği şekilde tepki vermekte (Kula ve Çakar, 2015: 193), kendilerini daha değerli ve önemli hissetmekte, günlük hayatta yaptığı etkinlik ve aktivitelerden daha çok keyif almakta, karşılaştıkları durum ve olaylar karşısında daha iyimser bir tutum sergileyebilmekte (Tel ve Sarı, 2016: 293), kişisel gelişimi için daha fazla çaba harcamakta, sahip olduğu arkadaş, eş, ebeveyn vb. rollerin gerektirdiği sorumluluklarının farkında olmakta ve onları yerine getirmekte (Erol, 2017: 96), farklı kültürlerden kişiler ile ilişkileri daha iyi olabilmekte (Balcı ve Öğüt, 2018: 507), karşılaştıkları problemler ve stresli durumların daha kolay üstesinden gelebilmektedirler (Avşaroğlu ve Koç, 2019: 566).

Yaşam doyumu yüksek olan kişiler; yaşamlarından memnun olduğu ve olumlu duyguları daha sık yaşadıkları için yaşamlarında sürekli olarak bir şeyleri değiştirme düşünceleri olmamaktadır (Güldü, 2014: 52). Bunlara ek olarak depresyona girme ve intihar girişiminde bulunma oranlarının da daha düşük olduğu ifade edilmektedir (Diener vd., 1999: 278). Ayrıca yüksek yaşam doyumunun gecikmiş ölüm oranlarıyla dahi ilişkili olduğu belirtilmektedir (Luhmann vd., 2013: 39). Düşük yaşam doyumu ise; nevroz, anksiyete, depresyon, fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları, hastalıklar (Rajani vd., 2019: 1), saldırganlık, şiddet, davranış problemleri vb. gibi (Proctor vd., 2011: 1611) olumsuz durumlar ile ilişkilendirilmektedir.

Yöntem

Araştırmanın temel amacı; turist rehberlerinin sosyo-demografik özellikleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen temel araştırma hipotezi ve alt hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_1 = Turist rehberlerinin sosyo-demografik özellikleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1a} = Turist rehberlerinin cinsiyetleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1b} = Turist rehberlerinin yaşları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1c} =Turist rehberlerinin medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1d} =Turist rehberlerinin eğitim durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1e} =Turist rehberlerinin mesleki rehberlik eğitimleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1f} =Turist rehberlerinin ruhsatname türleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1g} =Turist rehberlerinin bağlı oldukları rehberler odası ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1h} =Turist rehberlerinin rehberlik meslek yılları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1i} =Turist rehberlerinin acentada çalışma süreleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1j} =Turist rehberlerinin hizmet verdikleri grup türleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1k} =Turist rehberlerinin taban ücreti alabilme durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1l} =Turist rehberlerinin ek iş yapma durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1m} =Turist rehberlerinin sosyal güvenlik durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın evrenini; eylemli ve seyahat acentasına bağlı şekilde çalışan turist rehberleri oluşturmaktadır. Türkiye’de 2019 yılında çalışma belgesine sahip toplam 8095 eylemli turist rehberi bulunmaktadır (Türkiye Turist Rehberleri Birliği, 2019). Ancak evreninin tümüne maliyet ve zaman gibi kısıtlılıklardan dolayı ulaşmak mümkün olamayacağı için, araştırma evrenini oluşturan turist rehberlerinden bir örneklem grubunun seçilmesine karar verilmiştir. Bu araştırmada örnekleme yöntemi olarak kota örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Kota örnekleme; araştırmanın yapılacağı topluluğun belirli özelliklerine (yaş, cinsiyet, coğrafi bölge vb.) kotalar verilerek seçim yapılması şeklinde tanımlanmaktadır (Gegez, 2015: 268). Kotalara ayırma esnasında “bağlı bulunan rehberlik odası” dikkate alınmıştır. Altunışık vd. (2012) tarafından oluşturulan kabul edilebilir örneklem büyüklükleri tablosu incelendiğinde ise bu araştırmanın örneklem büyüklüğünün en az 368 olması gerektiği görülmektedir (Altunışık, vd., 2012: 137). Örneklem grubu üzerinde anket yapılması aşamasından önce araştırmanın kapsamı dışında kalacak 30 turist rehberi üzerinde 2019 yılı Ocak ve Mart ayları arasında bir pilot uygulama yapılmıştır. Pilot

uygulama ile anlaşılmayan soruları belirlemek ve olası hataları düzeltebilmek amaçlanmıştır. Pilot uygulamadan sonra gerekli düzenlemeler yapılarak anket formu oluşturulmuş ve uygulama aşamasına geçilmiştir. Soruların bazılarının cevaplanmaması, hatalı veya eksik doldurma gibi nedenlerden dolayı bazı anketlerin elenebileceği öngörüldüğünden 2019 yılı Mart ve Eylül ayları arasında 550 turist rehberine anket uygulanmıştır. Her bir odadan geçerli ve aynı sayıda ankete ulaşıldığında anket uygulaması sonlandırılmıştır. Araştırma analizleri 416 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veriler 2019 yılı Mart-Eylül ayları sürecini kapsadığı için geriye dönük etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamaktadır.

Araştırma anketi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; turist rehberlerinin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 15 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise; rehberlerin yaşam doyumu düzeylerini tespit etmek adına 1985 yılında Diener vd. tarafından geliştirilen, 1991 yılında Köker tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Yaşam Doyumu Ölçeği" yer almaktadır. Ölçeğin orijinal hali beş ifade, tek boyut ve Likert ölçeğinin 7'li derecelendirmesinden oluşmaktadır. Dağlı ve Baysal tarafından 2016 yılında yapılan çalışmada ise 7'li derecelendirmede seçeneklerin birbirine oldukça yakın olduğu ve 5'li derecelendirmenin Türk kültürü için daha uygun olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmada ölçeğin 5'li derecelendirme ile uygulandığında da tek boyutlu ve beş ifadeli orijinal yapısını koruduğu saptanmıştır. Buradan hareketle bu çalışmada da yaşam doyumu ölçeği Likert ölçeğinin 5'li derecelendirmesi ile uygulanmıştır (1 Hiç katılmıyorum, 5 Tamamen katılıyorum). Bu ölçeğin tercih edilmesindeki temel sebepler; kısa olduğu için katılımcıları yormaması ve yaşam doyumu ölçümü için alanyazında yaygın olarak kullanılmasıdır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için "SPSS 21.0" ve "LISREL 8.80" programları kullanılmıştır. Araştırmada "frekans analizi", "güvenilirlik analizi", "açıklayıcı faktör analizi", "doğrulayıcı faktör analizi", "bağımsız grup t testi" ve "tek yönlü varyans analizi (ANOVA)" yapılmıştır.

Araştırma bulguları

Araştırmaya katılan turist rehberlerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2'de yer almaktadır. Tablo 2'ye göre; araştırmaya katılan turist rehberlerinin büyük çoğunluğu (%70) erkeklerden oluşmaktadır. Rehberlerin yaş dağılımlarına bakıldığında; 26-35 yaş aralığında (%53,8) bir yoğunluk olduğu görülmektedir. Rehberlerin yarısından fazlasının (%51,9) evli olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumları incelendiğinde; lisans (%59,4) mezunu olanların çoğunlukta olduğu saptanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere; mesleki rehberlik eğitimini rehberlik ile ilgili lisans programında (%39,4) tamamlayanların çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.

Rehberlerin büyük çoğunluğunun ülkesel ruhsatnameye (%93,3) sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan rehberlerin yabancı dil dağılımları incelendiğinde büyük bir bölümünün rehberlik dilinin İngilizce (%58,0) olduğu tespit edilmiştir. Rehberlerin bağlı oldukları rehberler odaları incelendiğinde; her birinin aynı oranda (%7,7) olduğu görülmektedir. Rehberlerin ne kadar süredir rehberlik mesleğini icra ettiklerine bakıldığında; 5-9 yıl (%31,7) arasında deneyimi olanların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Ancak aynı acentada 1 yıldan az (%37) süredir çalışan rehberlerin sayısının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Hizmet verilen grup türü incelendiğinde; daha çok yabancı gruplara (%48,8) rehberlik hizmeti verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca rehberlerin çoğunlukla günlük turlara (%69,2) çıktığı tespit edilmiştir. Rehberlerin yarısının taban ücreti alabildiği (%50,7) görülmektedir. Rehberlerin çoğunluğunun ek iş yapmadığı (%58,2) ve S.S.K'na bağlı olarak çalıştığı (%52,6) saptanmıştır.

Tablo 2: Turist rehberlerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%	Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
			Bağlı Olunan Rehberler Odası		
Cinsiyet			ADRO	32	7,7
Kadın	125	30,0	ANRO	32	7,7
Erkek	291	70,0	ARO	32	7,7
Toplam	416	100	ATRO	32	7,7
Yaş			BURO	32	7,7
18-25	21	5,0	ÇARO	32	7,7
26-35	224	53,8	GARO	32	7,7
36-45	110	26,4	İRO	32	7,7
46 ve üzeri	61	14,7	İZRO	32	7,7
Toplam	416	100	MURO	32	7,7
Medeni Durum			NERO	32	7,7
Evli	216	51,9	ŞURO	32	7,7
Bekâr	200	48,1	TRO	32	7,7
Toplam	416	100	Toplam	416	100
Eğitim Durumu			Turist Rehberliği Meslek yılı		
Lise	20	4,8	1 yıldan az	39	9,4
Önlisans	72	17,3	1-4 yıl	88	21,2
Lisans	247	59,4	5-9 yıl	132	31,7
Lisansüstü	77	18,5	10-14 yıl	103	24,8
Toplam	416	100	15 yıl ve üstü	54	13,0

Tablo 2 (Devamı): Turist rehberlerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Mesleki Rehberlik Eğitimi			Toplam	416	100
T.R. Önlisans programı	117	28,1	Acentada Çalışma Süresi		
T.R. Lisans programı	164	39,4	1 yıldan az	154	37,0
K.T.B. Sertifika Programı	135	32,5	1-2 yıl	123	29,6
Toplam	416	100	3-4 yıl	75	18,0
Ruhsatname Türü			5 yıl ve üstü	64	15,4
Ülkesel	388	93,3	Toplam	416	100
Bölgesel	28	6,7	Hizmet Verilen Grup Türü		
Toplam	416	100	Yerli gruplar	34	8,2
Yabancı Dil			Yabancı gruplar	203	48,8
İngilizce	373	58,0	Her yerli hem yabancı gruplar	179	43,0
Almanca	61	9,5	Toplam	416	100
Fransızca	35	5,4	Yönetilen Tur Çeşitleri		
İtalyanca	24	3,7	Günlük turlar	288	69,2
İspanyolca	47	7,3	Uzun süreli Anadolu turları	120	28,8
Portekizce	29	4,5	Yurtdışı turları	8	1,9
Japonca	22	3,4	Toplam	416	100
Rusça	20	3,1	Taban Ücreti Alabilme Durumu		
Arapça	15	2,3	Evet	211	50,7
Çince	10	1,5	Hayır	59	14,2
Diğer	6	0,9	Bazen	146	35,1
Toplam	416	100	Toplam	416	100
Sosyal Güvenlik Durumu					
SSK	219	52,6	Ek İş Yapma Durumu		
Bağ-kur	51	12,3	Evet	174	41,8
Emekli sandığı	62	14,9	Hayır	242	58,2
Özel sigorta	19	4,6	Toplam	416	100
Sosyal güvenlik yok	65	15,6			
Toplam	416	100			

Araştırmada yaşam doyumu ölçeğine ilişkin verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi uygulanmadan önce, ilk olarak verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı incelenmektedir (Alpar, 2017: 249). Bunun için ölçeğin güvenilirliğinin, örneklem büyüklüğünün ve maddeler arasındaki tutarlılığın incelenmesi gerekmektedir (Aksu vd., 2017: 8). Yaşam doyumu ölçeğinin güvenilirliğini test etmek adına ilk olarak Cronbach Alpha değerine bakılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,746 olarak saptanmıştır. Bu sonuç yaşam doyumu ölçeğinin “kabul edilebilir güvenilirliğe” sahip oldu-

ğuna işaret etmektedir (İslamoğlu ve Alınçık, 2014: 283). Örneklem büyüklüğünü test etmek adına en çok kullanılan testlerden biri olan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testinden yararlanılmıştır ve değer ,706 olarak sonuçlanmıştır. Bu sonuç örneklem büyüklüğünün “iyi” değer aralığında olduğunu göstermektedir (Seçer, 2015: 155). Maddeler arasındaki tutarlılığı ölçmek adına Bartlett Küresellik Testi kullanılmıştır. Faktör analizinin uygulanması için bu test sonucunun anlamlı olması gerekmektedir (Seçer, 2015: 158). Bartlett Küresellik Testi sonucunda; yaklaşık ki-kare (χ^2) değeri=539,068 ve anlamlılık düzeyi de $p=,000$ olarak tespit edilmiştir. Elde edilen tüm bu sonuçlar yaşam doyumu ölçeğinin açıklayıcı faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Yaşam doyumu ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; yaşam doyumu ölçeğinin toplam açıklanan varyans değeri %51,6 olarak bulunmuştur. Ölçek orijinal halindeki gibi tek boyutlu ve beş ifadeli bir yapı sergilemiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda herhangi bir ifade analizden çıkarılmamıştır.

Tablo 3: Yaşam doyumu ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi

Yaşam Doyumu İfadeleri	Faktör	Orijinal Ölçek	Ortak Varyans Değeri
YD2	,772	Yaşam Doyumu	,752
YD3	,754	Yaşam Doyumu	,565
YD4	,742	Yaşam Doyumu	,803
YD5	,710	Yaşam Doyumu	1,710
YD1	,603	Yaşam Doyumu	,676
Cronbach Alpha (Ölçek)	,746		
Özdeğer	2,582		
Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	51,647		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Ölçümü			,706
	Yaklaşık Ki-kare		539,068
Bartlett Küresellik Testi	df		10
	Sig.(Anlamlılık)		,000

Açıklayıcı faktör analizi yapıldıktan sonra ortaya çıkan yapıyı sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Yaşam doyumu modelinde 1 tane örtük değişken ve 5 tane gözlenen değişken tasarlanmıştır. Ölçüm modelinden hiçbir gözlenen değişken çıkarılmamıştır. Yaşam doyumu ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi Tablo 4’te yer almaktadır. “t” değeri örtük değişkenler ve gözlenen değişkenler arasındaki ilişki hakkında bilgi vermektedir ve aralarındaki ilişkiyi belirten okların kırmızı renkli olmaması gerekmektedir (Seçer, 2015: 187). Nitekim, yaşam doyumu ölçeğinde bu okların hiçbirinin kırmızı renkte olmadığı, t değerlerinin hepsinin “1,96’dan büyük olduğu” ve “,01 dü-

zeyinde anlamlı olduğu” tespit edilmiştir. Standart solution ise, her bir ifadenin faktör yük değerini temsil etmektedir ve her bir değer, .30’un üzerinde olması gerekmektedir (Seçer, 2015: 187). Yaşam doyumu ölçeğinin standart solution değerleri incelendiğinde de her birinin .40 ve üzerinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 4: Yaşam doyumu ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi

Yaşam Doyumu Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları	t-değeri	Standart Solution	R ²
2 Yaşam koşullarım mükemmeldir.	9,36	0,50	0,37
3 Yaşamımdan memnunum.	14,56	0,76	0,50
4 Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	13,74	0,72	0,49
5 Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	10,64	0,56	0,41
1 İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	7,31	0,40	0,15

“t” değerleri ve standart solution değerlerinin incelenmesinin ardından modelin uyum indekslerinin incelenmesi gerekmektedir (Aksu vd., 2017: 137). Ölçeğin uygunluğunu değerlendirmek adına birbirinden farklı uyum indeksleri bulunmaktadır. Yaygın olarak kabul gören uyum indeksleri ve değerleri Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: Yaygın olarak kabul görmüş uyum indeksleri

Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum
χ^2/sd	$2\leq\chi^2/sd\leq 3$	$0\leq\chi^2/sd\leq 2$
AGFI	.85 ≤ AGFI ≤ .95	.95 ≤ AGFI ≤ 1.00
GFI	.90 ≤ GFI ≤ .95	.95 ≤ GFI ≤ 1.00
NNFI	.90 ≤ NNFI ≤ .95	.95 ≤ NNFI ≤ 1.00
NFI	.90 ≤ NFI ≤ .95	.95 ≤ NFI ≤ 1.00
CFI	.90 ≤ CFI ≤ .95	.95 ≤ CFI ≤ 1.00
RFI	.90 ≤ RFI ≤ .95	.95 ≤ RFI ≤ 1.00
IFI	.90 ≤ IFI ≤ .95	.95 ≤ IFI ≤ 1.00
RMSEA	.05 ≤ RMSEA ≤ .08	.00 ≤ RMSEA ≤ .05
RMR	.05 ≤ RMR ≤ .08	.00 ≤ RMR ≤ .05

Kaynak: Çokluk vd.,2012: 271-272; Bayram, 2013: 75; 41; Varol, 2014: 227; Çapık, 2014: 199; Meydan ve Şeşen, 2015: 33’ten derlenerek hazırlanmıştır.

Yaşam doyumu ölçüm modelinin uyum değerleri incelendiğinde; $\chi^2/sd=2,91$ ve $RMSEA=0.068$ değerlerinin kabul edilebilir uyum aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. $AGFI=0.96$, $GFI=0.99$, $NNFI=0.97$, $NFI=0.99$, $CFI=0.99$, $RFI=0.96$, $IFI=0.99$ ve $RMR=0.018$ değerlerinin ise iyi uyum aralığında olduğu saptanmıştır. Yaşam doyumu ölçeğine uygulanan doğrulayıcı faktör analizi neticesinde; tek boyutlu ve 5 ifadeli yapı doğrulanmıştır.

Yaşam doyumunun turist rehberlerinin sosyo-demografik özellikleri açısından değerlendirildiği sonuçlar Tablo 6'da yer almaktadır. Turist rehberlerinin yaşam doyumlarının medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız grup t testi yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($t=2,299$; $p=,022<,05$). Buna göre; evlilerin yaşam doyumlarının bekarlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Turist rehberlerinin yaşam doyumlarının bağlı olunan rehberler odası değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F=1,789$; $p=,048<,05$). Grup sıra ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda ÇARO (Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası)'ya bağlı olan turist rehberlerinin yaşam doyumları düzeylerinin diğerlerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda; " H_{1c} =Turist rehberlerinin medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır" ve " H_{1g} =Turist rehberlerinin bağlı oldukları rehberler odası ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır" hipotezleri kabul edilmiştir. Tablo 6'daki sonuçlar göz önüne alındığında; turist rehberlerinin yaşam doyumları "*cinsiyet*", "*yaş*", "*eğitim durumu*", "*mesleki rehberlik eğitimi*", "*ruhsatname türü*", "*turist rehberliği meslek yılı*", "*acenetada çalışma süresi*", "*hizmet verilen grup türü*", "*taban ücreti alabilme durumu*", "*ek iş yapma durumu*" ve "*sosyal güvenlik durumu*" değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda " H_{1a} ", " H_{1b} ", " H_{1d} ", " H_{1e} ", " H_{1f} ", " H_{1h} ", " H_{1i} ", " H_{1j} ", " H_{1k} ", " H_{1l} " ve " H_{1m} " hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 6: Sosyo-demografik özellikler ile genel yaşam doyumu arasındaki ilişki

		Yaşam Doyumu Ölçeği																																																																																																																																																																	
		n	SS	t / F	p	Fark																																																																																																																																																													
Cinsiyet	Kadın	125	3,72	,678	1,753	,080	yok																																																																																																																																																												
	Erkek	291	3,60	,661				Yaş	18-25	21	3,60	,594	,222	,881	yok	26-35	224	3,64	,676	36-45	110	3,60	,664	46 ve üstü	61	3,68	,680	Medeni durum	Evli	216	3,71	,660	2,299	,022	var	Bekâr	200	3,56	,669	Eğitim durumu	Lise	20	3,82	,587	,852	,466	yok	Önlisans	72	3,55	,753	Lisans	247	3,64	,662	Lisansüstü	77	3,63	,621	Mesleki rehberlik eğitimi	T.R. Önlisans	117	3,60	,705	,372	,690	yok	T.R. Lisans	164	3,67	,657	K.T.B. Sertifika	135	3,63	,651	Ruhsatname türü	Ülkesel	388	3,63	,662	-,383	,702	yok	Bölgesel	28	3,68	,762	Bağlı olunan rehberler odası	ADRO	32	3,71	,632	1,789	,048	var 7-6	ANRO	32	3,72	,652	ARO	32	3,81	,640	ATRO	32	3,46	,657	BURO	32	3,59	,757	ÇARO	32	3,88	,654	GARO	32	3,37	,644	İRO	32	3,75	,703	İZRO	32	3,41	,672	MURO	32	3,65	,678	NERO	32	3,76	,581	ŞURO	32	3,56	,659	TRO	32	3,58	,603	Turist rehberliği meslek yılı	1 yıldan az	39	3,52	,648	1,228	,298	yok	1-4 yıl	88	3,66	,704	5-9 yıl	132	3,60	,615	10-14 yıl	103	3,62	,711
Yaş	18-25	21	3,60	,594	,222	,881	yok																																																																																																																																																												
	26-35	224	3,64	,676																																																																																																																																																															
	36-45	110	3,60	,664																																																																																																																																																															
	46 ve üstü	61	3,68	,680																																																																																																																																																															
Medeni durum	Evli	216	3,71	,660	2,299	,022	var																																																																																																																																																												
	Bekâr	200	3,56	,669																																																																																																																																																															
Eğitim durumu	Lise	20	3,82	,587	,852	,466	yok																																																																																																																																																												
	Önlisans	72	3,55	,753																																																																																																																																																															
	Lisans	247	3,64	,662																																																																																																																																																															
	Lisansüstü	77	3,63	,621																																																																																																																																																															
Mesleki rehberlik eğitimi	T.R. Önlisans	117	3,60	,705	,372	,690	yok																																																																																																																																																												
	T.R. Lisans	164	3,67	,657																																																																																																																																																															
	K.T.B. Sertifika	135	3,63	,651																																																																																																																																																															
Ruhsatname türü	Ülkesel	388	3,63	,662	-,383	,702	yok																																																																																																																																																												
	Bölgesel	28	3,68	,762																																																																																																																																																															
Bağlı olunan rehberler odası	ADRO	32	3,71	,632	1,789	,048	var 7-6																																																																																																																																																												
	ANRO	32	3,72	,652																																																																																																																																																															
	ARO	32	3,81	,640																																																																																																																																																															
	ATRO	32	3,46	,657																																																																																																																																																															
	BURO	32	3,59	,757																																																																																																																																																															
	ÇARO	32	3,88	,654																																																																																																																																																															
	GARO	32	3,37	,644																																																																																																																																																															
	İRO	32	3,75	,703																																																																																																																																																															
	İZRO	32	3,41	,672																																																																																																																																																															
	MURO	32	3,65	,678																																																																																																																																																															
	NERO	32	3,76	,581																																																																																																																																																															
	ŞURO	32	3,56	,659																																																																																																																																																															
TRO	32	3,58	,603																																																																																																																																																																
Turist rehberliği meslek yılı	1 yıldan az	39	3,52	,648	1,228	,298	yok																																																																																																																																																												
	1-4 yıl	88	3,66	,704																																																																																																																																																															
	5-9 yıl	132	3,60	,615																																																																																																																																																															
	10-14 yıl	103	3,62	,711																																																																																																																																																															
	15 yıl ve üstü	54	3,80	,655																																																																																																																																																															

Tablo 6 (Devamı): Sosyo-demografik özellikler ile genel yaşam doyumu arasındaki ilişki

		Yaşam Doyumu Ölçeği					
		n	SS	t/F	p	Fark	
Acentada çalışma süresi	1 yıldan az	154	3,62	,648	1,682	,170	yok
	1-2 yıl	123	3,70	,645			
	3-4 yıl	75	3,69	,670			
	5 yıl ve üstü	64	3,48	,658			
Hizmet verilen grup türü	Yerli gruplar	34	3,88	,675	2,473	,086	yok
	Yabancı gruplar	203	3,61	,646			
	Yerli-Yabancı gruplar	179	3,61	,685			
Taban ücreti alabilme durumu	Evet	211	3,69	,682	2,863	,058	yok
	Hayır	59	3,68	,643			
	Bazen	146	3,53	,651			
Ek iş yapma durumu	Evet	174	3,58	,642	-1,396	,164	yok
	Hayır	242	3,67	,685			
Sosyal güvenlik durumu	SSK	219	3,61	,671	,549	,700	yok
	Bağ-kur	51	3,72	,731			
	Emekli sandığı	62	3,67	,652			
	Özel sigorta	19	3,48	,530			
	Sosyal güvenlik yok	65	3,65	,666			

Sonuç ve öneriler

Bu araştırmanın katılımcılarının büyük çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. TUREB'in güncel rehber istatistikleri incelendiğinde de erkek rehber sayısının, kadın rehber sayısına göre yaklaşık iki kat fazla olduğu görülmektedir. Rehberlik mesleğinin fiziki güç gerektirmesi, günlük turların yanı sıra uzun süreli turların da olması ve evden daha çok ayrı kalınmasını gerektirmesi, kadınların hem aile hem ev yaşamında daha çok sorumluluğunun bulunması, tur şoförleri ve acentalar tarafından yapılan cinsiyet ayrımcılığı ve turlarda daha çok erkek rehber bulunmasını talep etmeleri vb. gibi pek çok neden kadınların rehberlik mesleğini erkeklere kıyasla daha az tercih etmelerine sebep olabilmektedir.

Araştırma katılımcılarının büyük çoğunluğunu genç rehberler (26-35 yaş) oluşturmaktadır. Bu sonuç Doğan vd. (2010), Zengin vd. (2017), Dumanlı ve Köroğlu (2018), Bayram (2019) ve Örnek ve Avcı (2019) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sık sık seyahate çıkmak, yeni ve farklı birçok yer görmek genç rehberlerin daha çok ilgisini çekebilme ve onlara cazip gelebilmektedir. Ayrıca mesleğin hem düzensiz hem de uzun süreli çalışma saatlerinin olması, efor gerektirmesi ve yorucu olması, ilerleyen yaş ile birlikte başlayan sağlık sorunları vb. gibi durumlar rehberlerin ilerleyen yaşlarda mesleği bırakmalarına neden olabilmektedir.

Araştırmada katılımcıların çoğunluğunun evli olduğu saptanmıştır. Bu sonuç Batman (2003), Akdu ve Akdu (2016), Yıldırım vd. (2016), Dumanlı ve Köroğlu (2018) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak evli rehberlerin ve bekar rehberlerin oranlarına bakıldığında birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın katılımcılarının büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Kaya ve Özhan (2012), Arslantürk (2016), Eren ve Demirel (2017) ve Yetiş (2018) de yaptıkları araştırmalarda benzer sonuca ulaşmışlardır. Geçmiş dönemlerde lise mezunları da turist rehberi olabilirken günümüzde turist rehberi olabilmek için rehberlik ile ilgili bölümlerden önlisans, lisans ya da yüksek lisans mezunu olma ya da diğer bölümlerden en az lisans mezunu olma şartı bulunmaktadır. Bu yüzden geçmiş döneme kıyasla günümüzde lisans mezunu rehber sayısının arttığı söylenebilir. Ayrıca mesleki rehberlik eğitimini rehberlik lisans programlarında tamamlayanların da çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu sonuç Türker (2016) ve Yıldırım ve Köroğlu (2019) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile uyusmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarının büyük bir çoğunluğunun ülkesel ruhsatnameye sahip olduğu tespit edilmiştir. Umur (2015), Bayram (2017), Gökdemir ve Hacıoğlu (2018) da yapmış oldukları araştırmalarda benzer sonuçlar tespit etmişlerdir. Ülkesel ruhsatname sahibi ve bölgesel ruhsatname sahibi rehberlerin oranları incelendiğinde arada oldukça fazla fark olduğu görülmektedir. Bu durum ülkesel ruhsatname ile rehberlerin çalışma alanlarının daha kapsamlı olması ve bu yüzden ülkesel ruhsatname almayı daha çok tercih ediyor olmaları ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan rehberlerin yabancı dil dağılımları incelendiğinde daha çok İngilizce ve Almanca gibi dillerde rehber oranının yüksek olduğu ve nadir diller olarak ifade edilen Arapça, Japonca, Çince vb. gibi dillerin oranının ise oldukça düşük olduğu görülmektedir. TUREB'in güncel istatistikleri incelendiğinde de rehberlerin daha çok İngilizce ve Almanca dillerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum hem yükseköğretim düzeyinde rehberlik eğitimi verilen bölümlerde hem de sertifika programlarında verilen eğitimlerde İngilizce ve Almanca dillerine daha çok ağırlık verilmesi ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmadaki rehberlerin bağlı oldukları rehberlik odaları incelendiğinde eşit sayıda olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi; araştırmada örnekleme yöntemi olarak kota örnekleme yönteminden yararlanılması ve her bir rehberlik odasından aynı sayıda rehberin araştırmaya dahil edilmesidir.

Araştırmadaki katılımcıların meslekte yıl bazındaki deneyim oranları incelendiğinde 5 ile 9 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanların oranının daha fazla olduğu saptanmıştır. 9 yıldan sonra deneyim süresi arttıkça turist rehberi sayısının düştüğü görülmektedir. Bu durum gençlerin turist rehberliği mesle-

ğini daha çok tercih etmeleri ile ilişkili olabilir. Ayrıca bu sonuç araştırmadaki rehberlerin büyük çoğunluğunun gençlerden oluşması sonucu ile uyuşmaktadır. Ancak araştırmadaki rehberlerin aynı acentada ne kadar süredir çalıştıklarına bakıldığında; 1 yıldan daha az süredir çalışanların oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum hem genç rehberlerin daha yeni işe başlamış olabilmeleri hem de rehberlerin çalıştığı acentalar ile sorun yaşayıp acentalarını değiştirmiş olabilmeleri ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan rehberlerin çoğunluğunun yabancı gruplara rehberlik hizmeti verdiği tespit edilmiştir. Bu durum Türkiye'ye çok sayıda yabancı ziyaretçi gelmesiyle ilgili olabilir. Aynı zamanda rehberlerin daha çok günlük turları yönettiği saptanmıştır. Bu durum da uzun süreli turların evden daha çok ayrı kalınmasına neden olması, daha yorucu olması vb. ile ilgili ilişkili olabilir.

Araştırmaya katılan rehberlerin yarısı taban ücreti alabilmektedir. Diğer yarısı ise hiç alamadıklarını ya da bazen alabildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan turist rehberleri bir seyahat acentasına bağlı çalışmaktadır ve bu rehberler genellikle bordrolu ve maaş karşılığı çalışmaktadır. Ancak her bir rehberin aldığı maaş farklılık gösterebilmektedir. Taban ücreti alabildiğini ifade eden rehberler, taban ücrete yakın ya da denk gelen bir maaş alıyor olabilirler.

Araştırmaya katılan rehberlerin yarıdan fazlasının ek iş yapmadığı tespit edilmiştir. Ancak azımsanmayacak kadar rehberin de ek iş yaptığı görülmektedir. Bu sonuç Arslantürk tarafından 2016 yılında yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Rehberlerin ek iş yapmaları; mesleğin garantisinin bulunmaması, mevsimsellik özelliğine sahip olması, genel anlamda maaşların düşük olması, günümüzdeki yaşam şartlarının giderek artan pahalılığı ve daha bir çok sebep ile ilgili olabilir. Ayrıca araştırmadaki rehberlerin sosyal güvenlik durumları incelendiğinde de büyük çoğunluğun sosyal güvenlik kurumuna bağlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan rehberlerin yaşam doyumlarının bazı demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermeyeceğini belirlemek adına gerekli analizler yapılmıştır. Analiz sonucunda; “medeni durum” ve “bağlı olunan rehberler odası” değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre; evli rehberlerin bekarlara kıyasla yaşam doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç Powdthavee (2008), Botha ve Booysen (2012), Ardahan (2013), Yılmaz ve Aslan (2013), Ghimire vd. (2018) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu durum evliliğin bazı avantajları beraberinde getirmesi ile ilişkilendirilebilir. Örneğin; evliliğin benlik saygısını arttırması, daha düzenli bir yaşam sağlaması, gelir artışı, birlikte birikim yapabilme olanağı, olumlu duygusal ilişkiler, evli kişilerin sağlık durumlarının daha iyi olması (Botha ve Booysen, 2012: 152), stres, anksiyete, depresyon vb. durumları azaltması (Zhu vd., 2018: 407), duygusal

destek, yalnız olmama, kişinin eşi ile birlikte yaşamda karşılaştığı zorlukların daha kolay üstesinden gelebilmesi vb. gibi (Diener vd., 2000: 419-420) olumlu çıktılar sağladığı ifade edilmektedir. Bu ve benzeri durumlar da yaşam doyumunu olumlu şekilde etkileyebilir. Ayrıca grup sıra ortalamaları incelendiğinde ÇARO (Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası)'ya bağlı olan turist rehberlerinin yaşam doyumunu düzeylerinin diğerlerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum yaşam doyumunu etkileyen çevresel faktörler ile ilişkilendirilebilir. Örneğin; rehberler farklı rehberler odalarına kayıtlı oldukları için her biri farklı bölgelerde ve şehirlerde yaşamaktadırlar. Bu yüzden yaşadıkları bölge, şehir, semt, mahalle, çevre kalitesi vb. faktörler yaşam doyumlarını farklı şekillerde etkileyebilir.

Yapılan bu araştırma neticesinde elde edilen sonuçlara ilişkin sunulabilecek önerilere aşağıda yer verilmektedir. Bunlar;

- Seyahat acentaları tarafından uzun süreli turlara çıkmadıkları durumlarda kadın rehberler transfer turlarında ya da kısa süreli turlarda görevlendirilebilir. Tur şoförlerinin turlarda daha çok erkek rehberlerin görevlendirilmesini istemelerinin önüne geçmek adına birtakım önlemler alınabilir. Turlarda kadın tur şoförleri de istihdam edilerek ya da benzeri çözümler üretilerek kadın turist rehberlerinin sektörde daha çok yer alması sağlanabilir.
- Deneyimli rehberleri de sektörden uzaklaştırmamak adına seyahat acentaları tarafından orta yaş üzerindeki rehberleri sağlık sorunları yaşamamaları adına yorucu turlarda görevlendirmeme, emeklilik hakları, iş güvencesi vb. gibi konularda iyileştirmeler yapılabilir.
- Araştırmadaki rehberlerin çoğu lisans mezunudur ve çoğu mesleki rehberlik eğitimini rehberlik programlarında tamamlamıştır. Ancak rehberlerin eğitim durumlarının süre ve nitelik olarak oldukça farklılaştığı göze çarpmaktadır. Bu durumun eşitsizlik yarattığı söylenebilir. Bunun önüne geçmek adına rehberlik eğitiminin yapısı ve turist rehberi olma şartları gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılabilir.
- Nadir dillerdeki turist rehberi sayılarını arttırmak adına rehberlik bölümlerindeki ve sertifika programlarındaki yabancı dil eğitimi yeniden düzenlenebilir ve nadir diller de seçmeli ders olarak verilebilir.
- Araştırma sonuçlarında azımsanmayacak kadar rehberin de ek iş yaptığı göze çarpmaktadır. Durum böyle olunca turist rehberleri mesleklerini tam olarak içselleştirip yaptıkları işe odaklanamayabilir ve bu durum sundukları hizmetin kalitesini olumsuz şekilde etkileyebilir. Bu durumun önüne geçmek adına seyahat acentaları ücret politikalarını yeniden gözden geçirerek gerekli iyileştirmeler yapılabilirler.

Yapılan bu araştırmada turist rehberlerinin yaşam doyumları bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Daha sonraki araştırmalarda yaşam doyumunu etkileyen faktörler tablosu da dikkate alınarak daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir. Aynı zamanda sonuçların daha genellenebilir olmasını sağlamak adına daha büyük bir örneklem üzerinde araştırmalar yapılabilir. Turizm sektöründe çalışan diğer işgörenlerin de yaşam doyumları çeşitli değişkenler açısından incelenebilir.

Yaşam doyumunu kavramı kişilerin öznel değerlendirmelerini yansıttığı için yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular araştırmaya katılan kişilerin görüşleri ve araştırmanın yapılmış olduğu süre ile sınırlıdır. Bu yüzden daha sonraki araştırmalarda farklı sonuçların da bulunabileceği dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Akdu, U. ve Akdu, S. (2016). Duygusal emek ve iş stresinin tükenmişlik üzerindeki etkileri: profesyonel turist rehberleri üzerinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (47), 1142-1153.
- Aksu, G., Eser, M. T. ve Güzeller, C. O. (2017). *Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile yapısal eşitlik modeli uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Alpar, R. (2017). *Çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. (5. Bs.). Detay Yayıncılık.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. (7. Bs.). Sakarya Yayıncılık.
- Ap, J. ve Wong, K. K. F. (2001). Case study on tour guiding: professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.
- Ardahan, F. (2012). Doğa yürüyüşü yapanların yaşam doyum düzeyleri ile duygusal zekâ ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2 (1), 11-19.
- Ardahan, F. (2013). Komşuluk, farklılığa hoşgörü ve yaşam doyumları arasındaki ilişki, ilişkinin güçlendirilmesinde rekreatif etkinliklerin önemi. *International Journal of Human Sciences*, 10 (1), 1078-1090.
- Ardahan, F., Genç, S. ve Uludağ, A. H. (2015). Tedavisi tamamlanmış meme kanserli kadınlarda düzenli fiziksel aktivitenin hastanın yaşam doyumları ve umut düzeyine etkisi. *Türkiye Kinikleri Journal of Sports Sciences*, 7 (2), 41-47.
- Arslantürk, Y. (2016). Mesleki bağlılık: turist rehberleri üzerine bir inceleme. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 186-207.

- Avşaroğlu, S. ve Koç, H. (2019). Yaşam doyumu ile sıkıntıyı tolere etme arasındaki ilişkide iyimserliğin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9 (53), 565-588.
- Balcı, Ş. ve Ögüt, N. (2018). Kültürlerarası etkililik düzeyinin bazı belirleyicileri: “Konya örneğinde saha araştırması”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (57), 498-509.
- Batman, O. (2003). Türkiye’deki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 117-134.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: AMOS uygulamaları*. (2. Bs.). Ezgi Kitapevi.
- Bayram, G. E. (2017). Motivasyonun demografik ve mesleki özelliklere göre farklılaşması: turist rehberleri üzerine bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 12 (48), 257-271.
- Bayram, G. E. (2019). Turist rehberleri bakış açısıyla ekoturizm: algı, sorumluluk ve rollerin tespitine yönelik bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6 (1), 81-91.
- Beşel, F. (2015). 2013 yılı yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarının il bazlı ekonomik, sosyal ve siyasi analizi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 227-236.
- Björk, P. ve Sthapit, E. (2017). Well-being of locals, tourist experiences and destination competitiveness, In A. Correia, M. Kozak, J. Gnoth ve A. Fyall (Eds), *Co-creation and well-being in tourism* (p. 149-162). Springer International Publishing.
- Botha, F. ve Booysen, F. (2012). The relationship between marital status and life satisfaction among South African adults, *Acta Academia*, 45 (2), 150-178.
- Conceição Pinto, M. ve Neto, F. (2008). Satisfaction with life among Portuguese and Indian adolescents from immigrant families in Portugal, *International Journal of Developmental and Educational Psychology*, 1 (4), 531-540.
- Chen, C-C. ve Yoon, S. (2018). Tourism as a pathway to the good life: comparing the top-down and bottom-up effects. *Journal of Travel Research*, 1-11.
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well-being: exploring the cultural roots of its the oryand research. *Journal of Counseling & Development*, 77, 141-152
- Cindiloğlu, M., Polatçı, S., Özçalık, F. ve Gültekin, Z. (2017). İşyeri yalnızlığının iş ve yaşam tatminine etkisi: lider-üye etkileşiminin aracılık rolü. *Ege Akademik Bakış*, 17 (2), 191-200.

- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17 (3), 196-205.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. (2. Bs.). Pegem Akademi.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250-1262.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: the science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55 (1), 34-43.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E. ve Oishi, S. (2000). Similarity of the relations between marital status and subjective well-being across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31 (4), 419-436.
- Diener, E. ve Suh, E. (1997). Measuring quality of life: economic, social and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40, 189-216.
- Diener, E. Suh, E. M., Lucas, R. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125 (2), 276-302.
- Dikmen, A. A. (1995). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50 (3), 115-140.
- Dockery, A. M. (2003). Happiness, life satisfaction and the role of work: evidence from two Australian surveys, 1-32. 17 Kasım 2019 tarihinde https://www.Researchgate.Net/Publication/228848009_Happiness_Life_Satisfaction_And_The_Role_Of_Work_Evidence_From_Two_Australian_Surveys adresinden erişildi.
- Doğan, H., Üngüren, E. ve Kesgin, D. D. (2010). Meslek ve aile yaşamı ilişkisi: profesyonel turist rehberlerine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20 (5), 3430-3442.
- Dumanlı, Ş. ve Köroğlu, Ö. (2018). Turist rehberlerinin stresle başa çıkma tarzları ile mizah tarzları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of Yasar University*, 13 (52), 328-342.
- Dündar, S. (1993). Fakülte bilimsel atölyesinden: teorik çerçeve içinde yaşamdan duyulan tatmin kavramı. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 4 (15), 49-55.
- Ehrhardt, J. J., Saris, W. E. ve Veenhoven, R. (2000). Stability of life satisfaction over time. *Journal of Happiness Studies*, 1, 177-205.

- Eren, D. ve Demirel N. (2017). Nevşehir Bölgesi'ndeki turist rehberlerinin hizmet verme yetkinliği düzeylerinin ölçülmesi. *Disiplinlerarası Akademik Turizm Dergisi*, 2 (1), 5-22.
- Erol, M. (2017). Genç yetişkinliğin öncesinde olan ergenlerin yaşam doyumunu: "utangaçlık" ve "öz yeterlik algısı"nın rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28 (2), 95-103.
- Gegez, A. E. (2015). *Pazarlama araştırmaları* (5. Bs.). Beta Basım.
- Ghimire, S., Baral, B. K., Karmacharya, I., Callahan, K. ve Mishra, S. R. (2018). Life satisfaction among elderly patients in Nepal: associations with nutritional and mental well-being. *Health and Quality of Life Outcomes*, 16, Article No: 118, 1-10.
- Gökdemir, S. ve Hacıoğlu, N. (2018). Turist rehberlerinde tükenmişlik ve meslekten ayrılma niyeti. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (39), 511-541.
- Güldü, Ö. (2014). Kadın çalışanların yaşam doyumunu, duygusal zeka ve ahlaki olgunluk düzeylerinin üretim karşıtı iş davranışlarına etkisi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 48-64.
- Gürel, E. B. B. ve Altunoğlu, A. E. (2016). İşkoliklik, iş stresi ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Muğla ilinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (42), 1431-1438.
- Haybron, D. (2007). Life satisfaction, ethical reflection and the science of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 8, 99-138.
- Hong, S-M. ve Giannakopoulos, E. (1994). The relationship of satisfaction with life to personality characteristics. *The Journal of Psychology*, 128 (5), 547-558.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6 (2), 103-111.
- İlbay, A. B., Yiğit, Y. ve Özişli, Ö. (2016). Emeklilerin yaşam doyumunu ve rehberlik ihtiyacı- Sakarya örneği. *Journal of Behavior at Work*, 1 (1), 36-47.
- İslamoğlu, H. A. ve Alnıaçık, Ü. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (4. Bs.). Beta Yayınları.
- Joung, H-M. ve Miller, N. J. (2007). Examining the effects of fashion activities on life satisfaction of older females: activity theory revisited. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 35 (4), 338-356.
- Karavardar, G. ve Korkmaz, C. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu ve stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi: Giresun Üniversitesi işletme bölümü örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 83, 33-46.

- Kaya, U. ve Özhan, Ç. K. (2012). Duygusal emek ve tükenmişlik ilişkisi: turist rehberleri üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3 (2), 109-130
- Kelecek, S., Altıntaş, A., Kara, F. M. ve Aşçı, F. H. (2015). Fitness liderlerinin iş ve yaşam doyumunun belirlenmesinde tutkunluğun rolü: Ankara ili örneği. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 26 (1), 9-17.
- Koçak, Ö. F. (2016). Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumunu ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43), 1956-1977.
- Kolbaşı, E. ve Bağcı, Z. (2019). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi. bir kamu kurumu üzerinde analitik bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 119-123.
- Korkmaz, M., Germir, G. N., Yücel, A. S. ve Gürkan, A. (2015). Yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan sosyodemografik bileşenler üzerine bir analiz. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 78-111.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeyinin karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Köroğlu, A. (2019). *Turist rehberlerinin rolleri*. Detay Yayıncılık.
- Kula, S. ve Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6 (12), 191-210.
- Luhmann, M., Lucas, R. E., Eid, M. ve Diener, E. (2013). The prospective effect of life satisfaction on life events. *Social Psychological and Personality Science*, 4 (1), 39-45.
- Mafini, C. ve Dlodlo, N. (2014). The relationship between extrinsic motivation, job satisfaction and life satisfaction amongst employees in a public organisation, *SA Journal of Industrial Psychology*, 40 (1), 1-13.
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi: AMOS uygulamaları*. (2. Bs.). Detay Yayıncılık.
- Örnek, N. ve Avcı, N. (2019). Turist rehberlerinin duygusal zeka ile rehberlik stilleri ilişkisi. *Journal of Yasar University*, 14 (56), 536-548.
- Pavot, W. ve Diener, E. (2008). The satisfaction with life scale and emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 3 (2), 137-152.
- Polatçı, S. (2015). Örgütsel ve sosyal destek algılarının yaşam tatmini üzerindeki etkisi: iş ve evlilik tatmininin aracılık rolü. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 25-44.

- Powdthavee, N. (2008). Putting a pricetag on friends, relatives and neighbours: using surveys of life satisfaction to value social relationships. *Journal of Socio-Economics*, 37 (4), 1459-1480.
- Proctor, C. L., Linley, P. A. ve Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: a review of the literature. *Journal of Happiness Studies*, 10, 583-630.
- Proctor, C. L., Linley, P. A. ve Maltby, J. (2011). Life satisfaction. In R. J. R. Levesque (Ed), *Encyclopedia of adolescence* (p. 1606-1615). Springer International Publishing.
- Rajani, N. B., Skianis, V. ve Filippidis, F. T. (2019). Association of environmental and sociodemographic factors with life satisfaction in 27 European countries. *BMC Public Health*, 19 (3), 1-8.
- Saldamlı, A. (2008). Otel işletmelerinde bölüm yöneticilerinin iş ve yaşam tatminini belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 25 (2), 693-719.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi*. (Genişletilmiş 2. Bs.). Anı Yayıncılık.
- Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oisi, S., Dzokoto, V. ve Ahadi, S. (2002). Culture, personality and subjective well-being: integrating process models of life satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82 (4), 582-593.
- Shin, D. C. ve Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5 (4), 475-492.
- Smith, M. K. ve Diekmann, A. (2017). Tourism and wellbeing. *Annals of Tourism Research*, 66, 1-13.
- Sürücü, Ö. (2016). İş yaşantısında iyimserlik, yaşam doyum ve mutluluk: otel işletmelerinde çalışan iş görenlere yönelik bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43), 2170-2176.
- Şeker, B. D. ve Akman, E. (2015). Farklı ülkelerden üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve yaşam doyumları üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 106-119.
- Tel, F. D. ve Sarı, T. (2016). Üniversite öğrencilerinde öz duyarlılık ve yaşam doyum. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 292-304.
- Telef, B. B. (2013). Ergenlerin yaşam doyumlarının ve psikolojik semptomlarının incelenmesi. *Yeni Symposium: Psikiyatri, Nöroloji ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 51 (1), 3-12.

- Tümekaya, S., Hamarta, E., Deniz, M. E., Çelik, M. ve Aybek, B. (2016). Duygusal zeka mizah tarzı ve yaşam doyumu: üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (30), 1-18.
- Türker, A. (2016). Duygusal beceri değerlendirme sürecinin müşteri memnuniyetine etkisi: turist rehberleri üzerine bir uygulama. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13 (2), 6-20.
- Türkiye Turist Rehberleri Birliği. (2019). Güncel turist rehberi istatistikleri. 01 Mart 2019 tarihinde <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden erişildi.
- Umur, M. (2015). Turist rehberlerinin müze hizmet kalitesi algılamaları üzerine bir araştırma: Göreme Açık Hava Müzesi örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (4), 68-90
- Üzümcü, T. P. ve Akpulat, N. A. (2017). Turizm işletmeleri çalışanlarının iş- aile yaşam çatışması ve yaşam doyumları ilişkisi: Kartepe-Çeşme örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (51), 1070-1082.
- Varol, Y. K. (2014). Beden eğitimi sürekli kaygı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Science*, 11 (1), 221-235.
- Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction. In W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzele ve B. Bunting (Eds). *A comparative study of satisfaction with life in Europe*. (p.11-48). Eötvös University Press.
- Yetiş, Ş. A. (2018). Turist rehberlerinin bakış açısıyla bölgesel turlarda algılanan hizmet kalitesinin Kritik Olaylar Tekniği (KOT) ile ölçülmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (3), 777-799.
- Yıldırım, B. I., Gülmez, M. ve Yıldırım, F. (2016). The relationship between the five factor personality traits of workers and their job satisfaction: a study on five star hotels in Alanya. *Procedia Economics and Finance*, 39, 284-291
- Yıldırım, H. U. ve Köroğlu, Ö. (2019). Turist rehberlerinin kültürel zeka düzeyi ve özyeterlilik inançlarının hizmet sunumuna etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 328-347.
- Yılmaz, E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3 (3), 59-69.
- Zengin, B., Eker, N. ve Bayram, G. E. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun turist rehberlerince değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2), 142-156.

Zhu, X., Wang, K., Chen, L., Cao, A., Chen, Q., Li, J. ve Qiu, J. (2018). Together means more happiness: relationship status moderates the associations between brain structure and life satisfaction. *Neuroscience*, 384, 406-416.

Etik kurul onayı:

Bu çalışma Prof. Dr. Yusuf AYMANKUY danışmanlığında Bahar DEVECİ tarafından hazırlanan “Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Doyumu ve Yaşam Doyumuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan veriler 2019 yılı Mart-Eylül ayları sürecini kapsadığı için geriye dönük etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamaktadır.

Araştırmacıların katkı oranı beyanı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

